

Nota de premsa

El bosc de Can Deu dos anys després de la ventada

- El proper 9 de desembre es compleixen dos anys de la ventada que va arrasar el bosc de Can Deu, afectant el 80% de la seva massa forestal.
- La Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859 presenta les actuacions que s'han portat a terme per a la recuperació del bosc durant el darrer any, seguint les indicacions de la Comissió Tècnica per a la Recuperació del bosc de Can Deu que aposta per un model de bosc mixt prioritzant la regeneració natural, més fiable i ràpida.
- Amb la voluntat de fer pedagogia a ran d'aquesta situació extraordinària, s'han ampliat significativament les parcel·les de seguiment i estudi de la reacció del bosc davant episodis de vent o foc.
- La Fundació, propietària i gestora del bosc, valora positivament com s'està desenvolupant la seva regeneració.

Antecedents

L'Espai Natura Fundació Sabadell 1859, amb una extensió de 86 hectàrees, comprèn el Bosc de Can Deu, que va ser adquirit per Caixa Sabadell l'any 1964 per protegir-lo de l'especulació urbanística, transformant-lo en un Centre d'Activitats Ambientals. L'any 1992 va ser declarat Forest Protectora i actualment n'és **la propietària i gestora la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859**, hereva de l'antiga Obra Social de Caixa Sabadell.

La ventada del 9 de desembre de 2014

El dimarts **9 de desembre de 2014**, entre les 11 i les 14h, es va produir un episodi de fortes ventades combinat amb ràfegues molt intenses, superiors als 100 km/h amb resultats catastròfics a la finca de Can Deu.

L'estimació dels **arbres caiguts** al Bosc de Can Deu a causa del vent, feta pels agents rurals i per enginyers forestals, va ser del **75-80% sobre el total**, amb extenses àrees, especialment les planes, en què l'afectació era del 100% i àrees en que encara hi quedaven força exemplars en peu, sobretot a les fondalades dels torrents, que van quedar més arrecerades. La quantitat d'arbres abatuts s'estimava en **45.000 exemplars**. Calia tenir en compte, però, que molts dels exemplars que encara restaven dempeus estaven molt afectats (branques trencades, esqueixats, sense capçada, etc.) i caldria tallar-los. El fenomen va tenir un caràcter extraordinari.

Nota de premsa

Des del primer moment en **Joan Carles Sunyer**, director de la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859 va expressar el compromís de l'entitat "com a propietaris farem el possible per recuperar l'ús que sempre ha tingut la finca, tant des de la vessant natural com educativa i social".

Les feines de desembosc

Les feines a realitzar a continuació eren les de retirar les restes vegetals del bosc. Aquesta tasca es desenvoluparia en un període de mesos donat el volum d'arbres caiguts i a la dificultat de la feina. Tanmateix es feia imprescindible que aquestes tasques les realitzessin operaris professionals d'empreses forestals per garantir-ne la seguretat. A més, calia emprendre-les el més aviat possible per tal de poder netejar la màxima superfície de bosc abans de la campanya de prevenció d'incendis del proper estiu. La finca de Can Deu pràcticament va quedar enllestida al mes de juliol.

La Comissió tècnica per a la Regeneració del Bosc de Can Deu

La voluntat de la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859, propietària de la finca, ha estat que Can Deu pugui **recuperar la seva massa forestal el més aviat possible** i continuï essent un espai per al gaudi dels ciutadans. **Ara bé, aquesta recuperació s'ha de fer amb les màximes garanties i és un procés molt lent i fràgil.**

De cara a la recuperació del bosc des d'un principi es va parlar de **crear una comissió tècnica que avalués les diferents opcions a triar** en funció de l'estat dels diferents rodals del bosc un cop retirada la fusta. Aquesta comissió s'encarregaria de fer unes recomanacions d'actuació que la Fundació valoraria i, en la mesura de les seves possibilitats i recursos, aplicaria.

Per tal que la comissió abastés diferents sensibilitats i maneres d'entendre el bosc, aquesta està formada per representants de diferents entitats i administracions relacionades amb el món forestal:

- El **Centre de la Propietat Forestal (CPF)**, entitat de la Generalitat de Catalunya que vetlla per la gestió forestal sostenible
- El **Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)**, entitat de l'àmbit científic
- L'**Agrupació de Defensa Forestal (ADF Sabadell)**, de l'àmbit de la prevenció d'incendis forestals
- La **Unió Excursionista de Sabadell (UES)**, com a representant de la societat civil vallesana
- El **Consorci Forestal de Catalunya (CFC)**, la primera organització de propietaris forestals de Catalunya que promou la gestió i millora dels boscos.
- La **Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859**, com a propietària de la finca de Can Deu

Està molt arrelada la idea que quan un bosc ha quedat malmès per un incendi o per una ventada cal repoblar-lo. **Tots els tècnics de la Comissió estaven d'acord en què la millor estratègia per a la recuperació del bosc és la regeneració natural**, què és molt més fiable i ràpida; dels arbres repoblats se'n sol perdre un 20-30% i tenen un creixement lent. En aquest aspecte, **també recomanaven no treure les soques del bosc**, ja que aquestes en

Nota de premsa

descompondre's aportaran nutrients als plançons i al mateix temps serviran per facilitar la infiltració de les aigües de pluja i reduir al màxim l'erosió del sòl.

Precisament **del debat sobre repoblar o no es treu la conclusió que** el desastre causat per la ventada **és una ocasió immillorable per a fer pedagogia del bosc**. Així, es proposava fer repoblacions puntuals per comparar-les amb la dinàmica natural dels arbres que estan regenerant de manera espontània les mateixes parcel·les de seguiment. L'objectiu és que el bosc esdevingui un gran laboratori on poder comprovar quina és la millor estratègia a seguir en futurs episodis de vent o de foc.

Per a l'execució de totes aquestes tasques de seguiment de l'evolució de la vegetació i de possibles actuacions de repoblació, com d'altres que puguin concretar-se, la Fundació demanarà la participació del món associatiu i empresarial. Fins ara són molts els ciutadans que s'han interessat pel bosc i s'han ofert en col·laborar. El bosc de Can Deu és un espai molt estimat i valorat pels ciutadans.

De les deliberacions de la comissió finalment en va sortir un document base i un calendari d'actuacions.

Conclusions de la comissió tècnica sobre com dur a terme la regeneració del bosc

a) Els usos del Bosc.

Els futurs usos del bosc continuaran sent els que van originar l'interès de Caixa Sabadell quan va adquirir la finca: l'ús social, tant en el vessant d'esbarjo com en l'educatiu; i l'ús com a protectora de la biodiversitat. També es contempla un ús productiu limitat encaminat a obtenir recursos per a la implementació de la gestió del bosc. Per aquest motiu s'establiran diferents zones al bosc on l'ús prioritari serà el social, d'altres de protecció i altres d'explotació.

b) Cap a quin model de bosc volem arribar.

El tipus de bosc que es considera més apropiat per assolir els diferents usos previstos és el d'un bosc mixt d'alzines i pi blanc amb presència de roures i de totes aquelles espècies acompanyants enriquidores de la biodiversitat.

c) Actuacions per afavorir el model de bosc desitjat

En primer lloc s'ha realitzat un plànol del bosc on s'han localitzat els rodals on ha quedat arbrat del bosc anterior a la ventada i s'ha caracteritzat com són aquests rodals: espècies arbòries presents i mides. Aquest plànol servirà com a "fotografia inicial" o punt de sortida del nou bosc. A partir d'aquest plànol s'observa que dins l'àmbit del bosc de Can Deu es poden trobar a hores d'ara quatre tipologies diferenciades:

1. L'antiga pineda ara sense arbrat. Hi ha un gran nombre de nous plançons espontanis d'alzina i roure i s'hi està desenvolupant un sotabosc de matollar. En aquestes zones caldrà controlar que el creixement del matollar no acabi ofegant els plançons arboris.

Nota de premsa

2. Zones molt freqüentades pels usuaris del bosc amb el sòl molt compactat i amb molt poca vegetació. Són els espais més propers als accessos i difícilment s'hi donarà regeneració natural: voltants de Sant Julià i de Sant Vicenç, voral de l'aparcament de la carretera de Matadepera i àrea veïna de Vallehermoso.
3. Zones arbrades amb alzinar als eixos dels torrents i a les fondalades.
4. Zones arbrades amb illes de pineda sobrevivent on també hi ha un sotabosc d'alzines.

Per tal d'assolir el bosc mixt que es pretén l'opció triada és la de deixar actuar la regeneració natural. La reforestació només s'ha contemplat en aquells indrets en què l'alta freqüentació hagi deixat el sòl molt compactat (com és el cas de l'entorn de les esglésies de Sant Julià o de Sant Vicenç de Verdors).

S'han establert una sèrie d'àrees de seguiment de la vegetació que serviran com a punts de control de la regeneració del bosc a partir del desenvolupament dels exemplars d'arbres que hi siguin presents i del seu entorn. Anualment es valorarà si caldrà intervenir en algun rodal en cas que la dinàmica del regenerat no sigui tal i com es pretén. A cadascuna d'aquestes zones es marcaran aproximadament 50 exemplars per al seu seguiment amb controls anuals en finalitzar els períodes de creixement de la primavera i de la tardor.

La major part de les soques s'ha deixat al bosc per a servir com a font de nutrients i per a què contribueixin a la infiltració de l'aigua de pluja i per a retenir el sòl en zones de pendent.

Conforme el creixement dels arbres es vagi consolidant, la gestió del bosc incipient s'encaminarà a assolir un bosc amb unes densitats poblacionals òptimes. Passat un torn de quinze a vint anys es gestionarà el bosc per anar incorporant arbres joves que contribueixin a la regeneració del bosc mixt substituint gradualment els arbres adults, però mantenint part d'aquests per a servir com a zones de cria d'ocells i petits mamífers.

d) Recuperació de la xarxa de camins i senyalització

El bosc de Can Deu tenia una xarxa de camins molt extensa que permetia combinar diferents itineraris. Un cop s'han restaurat les pistes utilitzades per les feines forestals es mantindrà la xarxa de camins preexistent, però es demana als usuaris que no surtin dels camins per evitar crear-ne de nous i malmetre la regeneració de la vegetació.

Les àrees de seguiment es marcaran amb estaques i cordills i es posaran rètols informant de què són i per a què serveixen i demanant als usuaris que ho respectin.

e) Participació ciutadana.

Amb la pèrdua del bosc de Can Deu hi ha hagut una gran preocupació ciutadana reflectida en els oferiments de col·laboració per part d'entitats i particulars. La regeneració del bosc ofereix la possibilitat de diverses actuacions que poden realitzar-se amb personal voluntari, ja sigui individualment o a través d'entitats o escoles.

Nota de premsa

f) Projecte pedagògic d'evolució del bosc, "Juguem a fer ciència"

A partir de la comparació de la dinàmica dels diferents rodals (zona sense desemboscar, zones de creixement natural i zona replantació) i de les parcel·les de seguiment, es poden organitzar jornades pedagògiques que mostrin com reacciona el bosc davant les pertorbacions i quines estratègies són les més adequades a l'hora d'afrontar-ne els efectes.

De cara al públic escolar es poden realitzar jornades similars més multitudinàries i també incorporar adaptacions a la nova realitat en els circuits pedagògics existents de coneixement del bosc. Per als alumnes de secundària es planteja la creació d'un nou circuit dedicat a la gestió i evolució del bosc.

Actuacions realitzades de gener a agost de 2016 per a la regeneració del bosc

Al llarg del primer semestre de 2016 la Fundació ha realitzat una sèrie d'actuacions per la regeneració del Bosc de Can Deu després de la ventada de desembre de 2014 tot seguint l'esquema de les conclusions de la Comissió tècnica de setembre de 2015.

Jornades de reforestació (gener/febrer de 2016)

Les jornades es van realitzar els diumenges 20 i 27 de gener i 14 i 21 de febrer, dedicant cada jornada a una de les quatre zones d'accés al bosc de Can Deu: urbanització de Vallehermoso, aparcament de la carretera Sabadell/Matadepera, Sant Vicenç de Verdors i Sant Julià d'Altura.

L'amidament de cada zona és aproximadament d'1,5 Ha, amb un total de 6 Ha reforestades i la previsió inicial era plantar-hi 5.400 plançons amb una densitat mitjana de 900 plançons/Ha, que finalment van quedar reduïts a 5.000 exemplars amb una densitat de 833 plançons/Ha.

La selecció dels plançons es va fer tenint en compte l'objectiu d'assolir un bosc mixt i la constatació que, un cop desemboscat el terreny, a la major part del bosc hi havia un regenerat d'alzina i, en un grau menor, de roure. La plantació es va fer amb pi blanc (un 60% dels exemplars), amb alzines (35%) i pi pinyer (5%). Per a cadascuna d'aquestes espècies el 70% eren exemplars d'una saba i el 30% de contenidor forestal de 3,5l. Tots als plançons utilitzats es van adquirir mitjançant el Consorci Forestal de Catalunya.

L'objectiu de les jornades de reforestació era doble. Per una banda hi havia la intenció d'afavorir la regeneració del bosc als indrets més freqüentats i amb el sòl més degradat, i per l'altre oferir a entitats i particulars de Sabadell i comarca la possibilitat de participar activament en la recuperació del bosc.

Des de la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859 es va fer una crida a la participació i es va convidar a les entitats a les actuacions, algunes van optar per traslladar-ho als seus associats per a què hi participessin a títol personal mentre que d'altres van participar com a entitat. A nivell participatiu, les quatre jornades van ser un èxit de participació. Ja des de la primera jornada va superar la previsió d'unes 150 persones per jornada de manera que va haver de

Nota de premsa

doblar-se les places disponibles. Comptant-hi els passavolants que anaven sumant-se a les jornades, es calcula que va participar prop de 1.400 persones.

Jornades de manteniment de les àrees reforestades (maig/juny de 2016)

Les jornades es van realitzar els diumenges 29 de maig i 5, 12 i 19 de juny, dedicant cada jornada a una de les quatre zones reforestades a l'hivern. L'objectiu d'aquestes jornades era vetllar per la supervivència dels nous plançons i mantenir la implicació dels col·laboradors en la recuperació del bosc.

Les persones i entitats participants havien de treure les herbes que poguessin haver crescut dins dels clots de plantació, refer els clots en cas que fos necessari, controlar el creixement dels esbarzers i fer un reg de manteniment. A cada jornada també hi havia dues persones per a fer un recompte dels plançons morts, que amb les pluges de la primavera van donar un resultat molt escàs (entre 5 i 12 exemplars segons la zona).

Reg de manteniment de les àrees reforestades (juliol de 2016)

Per poder encarar millor el període de sequera estival es van programar rondes de reg de manteniment de les àrees reforestades. **Van ser 9 sessions que es van realitzar al mes de juliol i agost.**

Control de les parcel·les de seguiment del desenvolupament de la regeneració natural (juliol de 2016)

L'any 2016 s'han establert quatre parcel·les de seguiment del desenvolupament dels plançons de regeneració natural al Bosc: les tres que originalment estaven previstes més una quarta situada a la zona de Vallehermoso on es va fer una reforestació però on també hi ha regeneració natural. L'objectiu d'aquesta quarta parcel·la era veure si hi havia diferències entre els arbres de regenerat i els de reforestat.

Per a cadascuna de les parcel·les es van marcar un mínim de 50 exemplars de diferents espècies arbòries que s'han localitzat individualment respecte d'un arbre o punt central i de les que s'ha mesurat el diàmetre i l'alçada i s'ha indicat si presenten un sol peu o bé el nombre de tanys en cas de regenerat de soca. Les mesures es van prendre al mes de juliol, un cop finalitzat el període de creixement de la primavera i es preveu fer-ne un segon mostratge a principis de desembre.

D'aquest seguiment que ha de perllongar-se en el temps com a mínim per un període de 10 anys es pretén obtenir dades que permetin fer un estudi de com respon la vegetació d'una zona forestal devastada per efecte d'una ventada, fenomen poc conegut fins ara a Catalunya però que podria arribar a ser recurrent amb el canvi climàtic.

A la darrera reunió de la Comissió tècnica per la recuperació del bosc de Can Deu, però, es va plantejar que per a poder tenir una millor base de comparació de les dades calia un mínim de tres repliques de cada tipologia. Així, ja es disposa de tres parcel·les corresponents als espais on ha desaparegut la coberta arbòria de pi blanc (les tres inicials) i una d'espais on

Nota de premsa

conviuen arbres de regenerat i de reforestació; caldria afegir dues noves parcel·les a aquesta quarta, que s'ubicaran al mateix espai de Vallehermoso.

I donat que aquest hivern han començat a germinar nombroses llavors de pi blanc, també es va decidir incorporar tres noves parcel·les de seguiment del desenvolupament del regenerat de pi. Des de l'Espai Natura s'han localitzat tres zones en les que es podrien ubicar aquestes noves parcel·les, però per a una millor utilitat per la comparació les tres parcel·les haurien d'estar en una mateixa àrea. Dels tres possibles espais, el més idoni seria posar-les prop de Sant Julià d'Altura.

L'àrea d'estudi està localitzada amb uns rètols ("Zona d'estudi de la regeneració natural") recomanant no entrar-hi per no malmetre la vegetació.

Amb aquest ampliació es podran estudiar tres tipologies de vegetació diferents amb tres repeticions per a cadascuna:

- Àrea sense coberta arbòria i amb regeneració natural (les 3 parcel·les inicials)
- Àrea de reforestació amb regeneració natural (3 noves parcel·les) on es podrà comparar el desenvolupament de les plantes de cada tipus.
- Àrea de regeneració natural de pi blanc (3 noves parcel·les).

En ampliar a 9 les parcel·les de seguiment s'ha considerat convenient fer una mesura anual de cada parcel·la. Aquesta mesura es realitzarà a finals de tardor (novembre/desembre).

Finançament de les actuacions

Fins ara el finançament de les actuacions s'ha realitzat amb els diners provinents de la venda de la fusta i de l'assegurança forestal que tenia la finca.

Per al desenvolupament d'aquest projecte de recuperació del bosc de Can Deu ha estat essencial el suport de BBVA CX, entitat financera molt compromesa amb l'activitat mediambiental i pedagògica que es realitza a l'Espai Natura. També cal esmentar les aportacions d'empreses com Quadpack Foundation i la Corredoria d'Assegurances Blat, SL. En aquests dos últims casos han estat cabdals les gestions del Centre de la Propietat Forestal que han propiciat l'apropament entre les dues empreses i la Fundació.

Per últim, cal destacar que la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859 ha arribat a un acord amb la Diputació de Barcelona per al qual es compromet a realitzar una aportació extraordinària de 50.000 euros que estarà vehiculada a través de l'Ajuntament de Sabadell.

Nota de premsa

L'estat actual del bosc

Un cop realitzades tot un seguit de tasques encaminades a la recuperació del Bosc de Can Deu, prop de dos anys després de la ventada que va afectar la forest, des de **la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859 valoren positivament com s'està desenvolupant la vegetació del bosc.**

Regeneració natural del bosc

Pel que fa a les zones de regeneració natural del bosc de Can Deu, a **finals de juliol es van fer l'amidament de les plantes a les parcel·les de seguiment de la regeneració natural.** El més destacable d'aquestes parcel·les, a part de la constatació de **la gran quantitat de nous plançons** d'arbres que estan creixent al bosc, és el gran nombre de **roues** trobats i de **pi blanc** de llavor.

Reforestació de zones del bosc

A les quatre zones reforestades l'hivern passat amb 5.000 exemplars de pi blanc, alzina i pi pinyer, una gran part dels **plançons plantats han superat el període de sequera estival.** Pel que fa a les fallades, si bé s'està a l'espera de fer un recompte acurat un cop desbrossat l'herbassar, en un primer moment s'ha detectat que **la major part dels pins** plantats **han sobreviscut**, mentre que de les alzines n'hi havia una part aparentment seques, però que a principis d'octubre i amb les primeres pluges han tornat a rebrotar.

A la segona quinzena de **novembre s'han fet desbrossades de l'herbassar a les àrees de reforestació.** L'objectiu és reduir les herbes que es troben al voltant dels closells amb els abrets que es van plantar i treure manualment les herbes de dins dels closells. Amb aquesta actuació es pretén reduir la competència per l'aigua, els nutrients i la llum; a més, **es facilitarà la tasca de recompte dels abrets morts (fallades) que seran substituïts el proper hivern.**

Efectes dels darrers episodis climàtics al bosc

A ran de les pluges i del vent de la segona quinzena de novembre han caigut uns pocs dels pins que queden al bosc. Donada la mida d'un parell d'aquests pins, hem esperat a dilluns 28 de novembre per tal de trossejar-los i retirar-los dels camins del bosc. A la mateixa intervenció hem aprofitat per tallar els pins que estaven secs però encara es mantenien en peu per prevenir la seva futura caiguda.

Nota de premsa

Properes actuacions

Des de la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859 es continuarà treballant en la recuperació del Bosc de Can Deu seguint les recomanacions de la Comissió Tècnica. Les actuacions que tenim previst realitzar els propers mesos serien les següents:

- La segona quinzena de novembre de 2016 s'ha realitzat una estassada de l'herbassar a les zones reforestades, que serà manual als closells de plantació per a reduir la competència i per a poder fer un recompte de les fallades.
- Desembre 2016. 2ª recollida de dades de les zones de seguiment i recompte dels exemplars de reforestació morts. Per a poder realitzar les tasques de mesurament de les parcel·les es **comptarà amb estudiants en pràctiques del "Curs de gestió forestal i del medi natural" del Institut Rubió i Tudurí, però sense descartar que també hi puguin participar socis de la UES i de l'ADENC.**
- Gener/febrer 2017. Es convocaran unes noves jornades de participació ciutadana per a fer el manteniment de les zones reforestades i la substitució de fallades.
- A l'estiu de 2017 es faran regs de manteniment per a què els plançons reforestats es vagin aclimatant paulatinament al nou entorn.
- Al desembre de 2017 es farà un segon amidament de les parcel·les de seguiment de la regeneració natural.

Paral·lelament s'està valorant la incorporació de les noves tecnologies per a tasques de suport del seguiment del desenvolupament de la vegetació, en concret imatges preses per drons:

- Captació d'imatges visibles perpendiculars al terreny a cada parcel·la de seguiment per la posterior composició de mosaics en una fotogrametria aèria.
- Captació d'imatges multiespectrals perpendiculars al terreny a cada parcel·la de seguiment per la posterior composició de mosaics en mapes NDVI independents. La posterior interpretació dels resultats obtinguts es faria amb comparació a un altre mapa NDVI.
- Captació d'imatges aèries de la finca de Can Deu on es puguin comparar les imatges preses pel cos d'Agents rurals l'endemà de la ventada (el 10 de desembre de 2014) amb la situació actual del bosc. Es repetiria el vol passats cinc i deu anys

A banda, es continuaran realitzant al llarg de tot l'any feines bàsiques de manteniment silvícoles (retirada d'arbres morts o caiguts, tales de seguretat,...), repàs del ferm, manteniment de senders, regs d'emergència, instal·lació de retolació informativa i pedagògica sobre la flora i la fauna existent al bosc, manteniment i reposició de rètols malmesos, refer trams del mur perimetral sobre el penya-segat del riu Ripoll, neteja periòdica del bosc i neteja o retirada d'abocaments de deixalles.

Nota de premsa

Imatges de la regeneració natural i de la reforestació del bosc de Can Deu a dia d'avui:

https://www.flickr.com/photos/espai_cultura_sabadell/albums/72157675543706892/with/31199697841/